

когато свѣтлината, която постоянно расте, имъ дава, тъй да рекъ, естественнытъ имъ образы и цвѣтове. Азъ са убѣдихъ че сѫщественната точка за едно правительство е да различава добръ разнытъ характеры на лицата, за да избира и ги употребява споредъ способноститъ имъ; но остава ми да са научъ какъ быхъ могълъ да различавамъ человѣцътъ.“

Тогази Менторъ му отговори: „Трѣба да изучавате человѣцътъ за да ги познавате; и, за да ги познавате трѣба често да ги виждате и да са събирате съ тѣхъ. Царѣтъ трѣба да са разговарятъ съ подданницътъ си, да ги правїжтъ да говорїжтъ, да са съвѣтоватъ съ тѣхъ, да ги опитватъ съ малки нѣкои служби за които да искатъ отъ тѣхъ смѣтка, за да познаїжтъ да ли сѫ способни за повисоки служби. Какъ вуй, любезный ми Телемахе, са научихте въ Итака да отличавате добрытъ коне? Не ли, съ собственно взиранье и съгледванье на недостатъцътъ и на преимуществата имъ са огонватъ отъ опитни всадници. Тъй сѫщо, разговаряйте са често за добрытъ и лоши качества на человѣцътъ съ други человѣци разумни и вѣщи, които много време са изучали характерытъ имъ, и лесно ще са научите какви сѫ и що можете да очидате отъ тѣхъ. Кое напримѣръ вы научи да различавате добрытъ и лоши поеты? Не е ли честото прочитанье на твореніята имъ и мнѣнietо на человѣцътъ които сѫ вѣщи въ поезията. Кой вы научи да отличавате добрата музика отъ лошата? Сѫщото прилѣжанie да слушате разны музиканти. Какъ прочее може нѣкой да са надѣе че ще управлява добръ человѣцътъ, ако предварително той не ги познава? и какъ ще ги познава ако той никога не е живѣлъ съ тѣхъ? Да живѣе съ тѣхъ не ще рече да ги вижда на публичнитъ мяста дѣто са приказва и отъ едната и другата страна за работи маловажни или за нѣкоя цѣль опредѣлена: трѣба да ги види человѣкъ частно, да извлече изъ дѣлбочината на сърцето имъ тайнытъ имъ подбужденія, да ги опита отъ съка страна, да вникне въ тѣхъ за да открие правилата имъ. Но за да сѫди добръ за человѣцътъ, трѣба да знае какви тѣ трѣба да бѫдѫтъ; въ що състои истинната и здрава способность за да различи